

de col·laboració

## cal que els fets es corresponguin amb les paraules

Quan es té la preocupació de voler excusar els errors o els malfets dels cor-religionaris, es fa molt difícil d'escriure per al públic. S'ha de recórrer al sofisme i aparentar una ignorància i mala fe que honora ben poc al periodista.

He pensat això tot llegint un, diguem-ne entrefilet, inserit a *Empordà Federal*, en resposta, sembla, a alguna escomesa del setmanari cavernícola de Figueres.

El redactor de l'entrefilet que m'ha induït a escriure aqueixes ratlles, juga amb els conceptes antireligiositat i anticlericalisme, en la seva pruja de voler excusar un regidor barceloní, cor-religionari seu, que, malgrat dir-se fervent anticlerical, s'ha casat recentment per l'Església. Segurament, era també, pretensió de l'entrefiletista excusar d'una manera indirecta, les contemporitzacions i afluijades envers la gent de l'Església per part de les autoritats figuerenques i que tan desfavorablement comenta l'opinió sincerament liberal i laica.

Jo també crec, com el redactor d'*Empordà Federal*, que cal distingir entre religiositat i clericalisme. El sentiment religiós, quan és sincer i honest, és respectable, i la Constitució Espanyola i totes les Constitucions liberals el respecten. A Rússia mateix, l'Estat fa campanya antireligiosa per convèncer el poble que el sentiment religiós és un veritable narcòtic; però no persegueix la religió ni els religiosos. Es pot ésser perfectament laic i religiós a tot arreu.

Però no es pot, honestament, predicar laïcisme i casar-se per l'Església. Cal establir una divisòria ben marcada entre religió i clericalisme. La religiositat és un sentiment íntim, i tota exteriorització d'aquest sentiment és un acte de clericalisme incompatible amb el laïcisme. El clergat, veient-hi un negoci clar ha vingut explotant i comercialitzant el sentiment religiós d'una part considerable de la Humanitat, i tots els actes religiosos que es fan en les esglésies i sota la direcció dels masovers de la Religió, són actes de clericalisme. Clericalisme es deu derivar de clergat.

El religiós pur, honest, de bona fe, no necessita cap aparell, ni cap edifici,

ni cap dirigent. Els aparells, els edificis, els dirigents han estat creats per una empresa, que hi veié clar, per explotar la religió: són instruments del clericalisme. I el regidor de l'Ajuntament de Barcelona qui, tot dient-se laic, s'ha casat canònicament, s'ha rendit al clericalisme i ha fet un manament al laïcisme. Dir el contrari, és cercar tres peus al gat.

Hem proclamat que l'Estat és laic, i no hi tindrem dret fins que també siguem laics tots els ciutadans que hem contribuït amb els nostres vots o les nostres campanyes a aquesta proclamació. Voler que l'Estat sigui indiferent en religió - el qual vol dir que no protegeixi el comerç religiós, ni permeti que, en nom de la religió, es coaccioni els ciutadans - i justificar que els homes representatius es rendeixin al clericalisme, són coses que no lliguen de cap manera.

No ja els homes representatius, sinó tots els que militen en partits que es diuen laics, tenim el deure d'ésser-ho intensament. Fins ara, podia haver-hi alguna excusa en les coaccions poderoses que l'Estat facilitava a la religió catòlica. Per diferents motius, tots havíem claudicat alguna vegada. Ara que han desaparegut tota mena de lligams materials, no tenim dret a posar els nostres actes en desacord amb les nostres paraules i amb els principis del partit en el qual militem.

Una cosa són els lligams morals i altra, ben diferent, els lligams materials. Un antimilitarista, un pacifista, es veu forçat a *fer el soldat* quan li arriba l'hora, perquè encara no hem aconseguit acabar amb les guerres i els exèrcits. Un lliurepensador, un laic, es veia forçat, fins fa pocs mesos, a retre acatament a la religió, i fins a practicar actes religiosos. Avui aquesta coacció ha desaparegut i ningú té obligació de practicar actes religiosos. Els que sucumbeixen no tenen el dret de seguir dient-se laics.

Fa molts anys, Joan Maria Bofill, aquell home al qual tant deu el republicanisme figuerenc, constituí una «Associació de lliurepensadors pràctics». Avui, ja no cal pensar-hi. Cal, només, que els partits que tenen el laïcisme al seu programa, executin

políticament els filials que claudiquin; tant si es tracta de regidors que, a l'hora de casar-se, s'oblidin del seu laïcisme, com si es tracta d'autoritats que s'arronsen davant l'arrogància dels masovers del clericalisme, com si es tracta de periodistes que facin jocs malabars per a justificar claudicacions.

RAFAEL RAMIS

Barcelona, juny de 1932

Articles de tocador i perfumeria  
**EL SIGLO**  
Hvinguda de la República, 17

**un superàvit de 40 vots...!**

Que un Estatut serà aprovat, ni cal parlar-ne, puix a l'Estat Espanyol li convé tranquil·litat; ja en té prou amb la qüestió social. Que si el Parlament pogués reduir l'Estatut a una descentralització, és cosa indiscutible. I que amb la gent de l'Ebre enllà no hi ha res a fer, és cosa més indiscutible encara. L'esperit liberal de Castella és molt feble, arribant al màxim de feblesa quan es tracta de Catalunya.

No cal pas anar gaire lluny per demostrar-ho. Ara, a darrera hora, quan ja s'ha començat a parlar de votar el primer article de l'Estatut, algú ha sortit amb allò del superàvit dels 40 vots, això és, que l'articulat hauria d'obtenir més de 40 vots d'aprovació perquè l'Estatut fos una Llei com cal. Quan vàrem assabentar-nos d'això restàrem perplexes i més encara en veure que ho venia defensant el periòdic *Luz*, de Madrid. Una fórmula d'aquesta naturalesa no pot acceptar-la cap criteri que sigui un xic demòcrata i liberal. Repetim, a darrera hora, ens ha sortit amb un altra història: el superàvit dels 40 vots, la qual cosa equival a dir que els parlamentaris catalans no tindrien vot durant el debat d'allò que se'n diu l'Estatut.

\* NAFENT.

*La major grandesa en l'individu consisteix en mantenir la ment en disposició d'acceptar la possibilitat de tot fenomen, més o menys sorprenent; però, al mateix temps mantenir en dubte l'interpretació filosòfica que del mateix vulgui fer-se.*

Un bon taller de calçat a mida  
**PALLAC GALAN, 2**